

ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ

(จันทร กตปุญโญ)

The Study of Phrarakhdharmmalangkan's Roles in the Education Supporting

(Jun Katapuño)

วาสนา นุชนิยม*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ(จันทร กตปุญโญ)” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ๑). เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย๒).เพื่อศึกษาภูมิหลังชีวิตและแนวคิดด้านการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ (จันทร กตปุญโญ) ๓).เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ (จันทร กตปุญโญ)

ผลการวิจัย พบว่า

การส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย คือการมีส่วนร่วมของสถาบันพระพุทธศาสนา ในการดำเนินการสนับสนุน การส่งเสริม และอุปถัมภ์ ในการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย ทั้งทางตรงและทางอ้อมมีขอบเขตแนวคิดในการจัดระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ไม่เป็นเพียงแต่ทรัพยากรเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาโดยองค์รวม ให้ถึงชีวิตจิตใจของมนุษย์ มีชีวิตที่ดีงาม รวมถึงการดำเนินชีวิตของตนเองและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยสอนให้ผู้ที่ศึกษาเข้าใจถึงเป้าหมาย มุ่งพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มนุษย์นั้นมีเหตุผล มีสติปัญญา ความสำคัญของการศึกษาเพื่อนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ประเทศชาติ ภูมิหลังชีวิตและแนวคิดด้านการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ (จันทร กตปุญโญ) ท่านมีความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร และมีความมุ่งมั่นสนใจใฝ่ในการศึกษาได้ปฏิบัติตามระเบียบมหาเถรสมาคม โดยทุ่มเท เสียสละทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

บทบาทการส่งเสริมการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ (จันทร กตปุญโญ) ท่านให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการศึกษาคณะสงฆ์ ด้านพระปริยัติธรรม และการศึกษาด้านอื่นๆ ที่เหมาะสมอันควร แก่พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ ถือเป็นหน้าที่ ที่สำคัญอย่างหนึ่งท่านมองเห็นประโยชน์ของการศึกษาได้มีนโยบายในการส่งเสริมการศึกษา ในทุกระดับ ท่านได้คิดก่อตั้ง วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง จนเป็นผลสำเร็จเพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ศึกษานั้นมาปฏิบัติสนองงานกิจการคณะสงฆ์ส่งผลให้พระภิกษุ สามเณรมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: บทบาท, การส่งเสริม, การศึกษา.

*นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

The thesis entitled ‘The Study of Phrarajdharmmalangkan’s Roles in the Education Supporting (Jun Katapuñño)’ consists of three objectives as 1) to study the role of promoting education for the Thai Sangha Council, 2) to investigate the background and educational concept of Venerable Phrarajdharmmalangan and 3) to explore Venerable Phrarajdharmmalangan’s role of promoting education.

The results revealed that the promotion of education for the Thai Sangha Council is the cooperation both direct and indirect among the Buddhist institutions in developing the human resources. It is not only for developing human resources, but also the holistic approach to human life that focus on mental development. In addition, it also includes the lifestyle of well lived living in society. The Buddhist Doctrines are applied as the core of Thai Buddhist education that encourages all learners to develop themselves in order to achieve the good life. Man is considered as a rational animal; therefore the knowledge of man should lead to the benefit of the country.

Regarding to the biography and educational background of Venerable Phrarajdharmmalangan, he was an industrious man and persisted in education. From past to present, he followed the rules of the Thai Sangha Council and offers sacrifices to the Buddhist education.

According to Venerable Phrarajdharmmalangkam’s role in education supporting, he focuses on the Sangha’s education in various aspects viz., the PariyattiDhamma - the text to be studied and other educational fields that proper for Buddhist monks and laymen. He realized for the educational benefit, therefore the LampangSangha College was found for the sake of the true understanding of the Buddhist Doctrines.

Key word : Roles, Supporting, Education

๑.บทนำ

พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศาสนาเพื่อการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นสาระสำคัญ ที่มนุษย์ทุกคนสามารถฝึกฝน เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เพื่อการดำรงในการดำเนินชีวิต พระพุทธเจ้าทรงอุบัติขึ้นมา เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกอย่างแท้จริง เปรียบเสมือนผู้นำทาง ชี้ทางเดินที่ถูกต้อง คือ พระธรรมคำสอนของพระองค์ เปรียบดังไฟส่องสว่างให้ชาวโลกได้มองเห็นทางเดินอันถูกต้อง สู่จุดหมายที่ต้องการอันแท้จริงในชีวิตเมื่อพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วได้ทรงประกาศพระพุทธศาสนาขึ้นมาในโลกเป็นครั้งแรก มีผู้ตามเข้ามาบวชเป็นพระสาวกจำนวนมาก พระองค์ได้ทรงมอบหมายให้พระอัครสาวกและพระผู้อาวุโสช่วยปกครองดูแลแทนพระองค์ แต่ก็ทรงให้เคารพและปฏิบัติตามมติของคณะสงฆ์ทุกประการ ให้เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยยึดพระธรรมวินัย

เป็นหลัก ดังปัจฉิมโอวาทที่ได้ตรัสไว้ว่า “อานนท์ เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว พระธรรมและพระวินัยนั้นแหละ จักเป็นศาสนาของเธอทั้งหลาย ฯลฯ”^๑

พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยที่สุด สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ดังพุทธพจน์ที่ประกาศรับรองไว้ว่า “ธรรมที่เราแสดงแล้วเพื่อความรู้ยิ่ง เธอทั้งหลายพึงเรียน เสด็จเจริญ ทำให้มากด้วยดีโดยวิธีที่พรหมจรรย์นี้ จะพึงตั้งได้นาน ดำรงอยู่ได้นาน ชื่อนั้นพึงเป็นไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”^๒ พระพุทธเจ้าทรงมีแนวคิดในด้านการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา ความทุกข์ หลุดพ้นจากกิเลส ตัณหา ด้วยวิธีการเข้ามาศึกษาพัฒนา ตนตามรูปแบบพระพุทธศาสนา องค์ธรรมในรูปแบบเหล่านั้นคือ ไตรสิกขา จุดเริ่มต้นในการดำเนินการส่งเสริมพระสงฆ์ด้านการศึกษา จึงต้องมีความสอดคล้องกับรูปแบบที่วางเอาไว้ (ไตรสิกขา) คือดำเนินการไปตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา^๓

พระราชธรรมालังการ (จันทร์ กตปุญโญ) เจ้าอาวาสวัดบุญญาวาสวิหาร พระอารามหลวงที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดลำปาง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้ดำเนินการตามพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสแก่พระสาวกรุ่นแรก ได้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดท่านมีบทบาทของภาวะผู้นำในด้านการปกครองคณะสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ ได้ปฏิบัติหน้าที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งคือการส่งเสริมการศึกษาทั้งพระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ด้านการศึกษาแผนกธรรม-บาลี การศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ โรงเรียนวิสุทธีวิทยาการ และระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ผู้วิจัยได้ศึกษาภูมิหลังชีวิตและแนวคิดด้านการศึกษาของพระราชธรรมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ) โดยละเอียด เพื่อจักเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาแก่ผู้ศึกษาทั้งหลายและเพื่อเป็นการประกาศเผยแพร่ผลงานที่ท่านได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์อุทิศตนในบทบาทการส่งเสริมการศึกษา

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย
๒. เพื่อศึกษาภูมิหลังชีวิตและแนวคิดด้านการศึกษาของพระราชธรรมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ)
๓. เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมการศึกษาของพระราชธรรมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ)

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าทางเอกสารซึ่งมีลำดับดังนี้

๑. ข้อมูลชั้นปฐมภูมิศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล จากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

^๑ที.ม. (ไทย)๑๐/๑๘๔/๑๓๐-๑๓๑.

^๒ดร.สิน งามประโคน, กระบวนการพัฒนาพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย.(ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.๒๕๕๕.

๒. ข้อมูลชั้นทุติยภูมิหรือรรณกถา และคัมภีร์ต่างๆ ในพระพุทศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก ตำรา เอกสาร บทความหนังสือ ข้อมูลทางออนไลน์ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่างๆ ของนักวิชาการทางพระพุทศาสนาที่ได้เขียนไว้

๓. รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาเรียบเรียงย่อความ จากข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ คือ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ โดยนำมาวิจัยเอกสารเกี่ยวกับ บทบาทการส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในสมัยพุทกาล สมัยหลังพุทกาล และในสมัยปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษา ทางด้านพระพุทศาสนา

๔. นำเสนอผลงานวิจัย และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย

๔. ผลการศึกษา

ความหมายของการส่งเสริมการศึกษา

การส่งเสริมการศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นความจริง ความถูกต้อง เพื่อผู้ที่ได้รับการศึกษา ส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถนำไปฝึกฝนพัฒนาตนเพื่อให้เกิดปัญญา และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อสามารถดำรงชีวิตตนเอง ให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญามีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมมีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย เพื่อรักษาพระไตรปิฎกภาษาบาลีไว้ และได้เล่าเรียนภาษาบาลี เพื่อศึกษาให้เข้าใจพระธรรมวินัย ในพระไตรปิฎกจึงสามารถรักษาศาสนาตามหลักธรรมวินัย ได้ยั่งยืนซึ่งการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรมและบาลี นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้วยังได้ชื่อว่า เป็นการสืบต่ออายุพระพุทศาสนา

การศึกษาพระพุทศาสนา มีขอบเขตแนวคิดในการจัดระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ไม่เป็นเพียงแต่ทรัพยากรเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาโดยองค์รวม ให้ถึงชีวิตจิตใจของมนุษย์ มีชีวิตที่ดีงาม มีสันติและมีความสุข โดยการนำหลักคำสอนทางพระพุทศาสนามาเป็นหลักในการจัดระบบการศึกษาและขอบเขตการศึกษาพระพุทศาสนาถือว่า ในการเป็นอยู่ของมนุษย์นั้น ชีวิตที่ดี คือ ชีวิตแห่งการศึกษา มนุษย์จะต้องศึกษาพัฒนาตัวเองไปจนกว่าจะมีชีวิตที่ดีงามโดยสมบูรณ์ จนเป็นชีวิตที่อยู่ด้วยปัญญา

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกในอดีต จึงทรงทำนุบำรุงเอาพระราชา ฤทธิยศและทรงสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษา พระปริยัติธรรมและทรงยกย่องพระภิกษุสามเณรที่เรียนรู้พระพุทพจน์ และนำความรู้ ความสามารถ ที่ได้ศึกษา เป็นครูอาจารย์ผู้สั่งสอนพระปริยัติธรรม สืบต่อมาจนถึงในปัจจุบันนี้

๔.๒ ภูมิหลังชีวิตและแนวคิดด้านการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ)

พระราชธรรมมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ) ได้สนองงาน พระพุทศาสนาอย่างเต็มที่ด้วยความเรียบร้อยทุกประการ ควบคู่กับงานของคณะสงฆ์ ด้านอื่นๆ ถือเป็นแบบอย่างที่ดีของ พระสงฆ์ ในการปฏิบัติตาม บทบาทการส่งเสริมการศึกษา ที่มีคุณประโยชน์ ต่อพระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไป ในจังหวัดลำปาง และจังหวัดใกล้เคียง ท่านเป็นพระเถระที่น่าเลื่อมใส ท่านมีความกตัญญูต่องานที่ต่อมารดาเป็นยอด มีความรัก เชิดชูต่อ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้วยความเป็นเยี่ยม เปี่ยมด้วยคุณธรรม เป็นพระนักการศึกษาถือว่าท่านเป็นนักปราชญ์ แห่งวงการศึกษาของคณะ

สงฆ์ จังหวัดลำปาง ตั้งแต่วัยเยาว์ ท่านมีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร และมีความมุ่งมั่น สนใจใฝ่ในการศึกษาตลอดเวลา ได้ปฏิบัติหน้าที่งานด้านการศึกษามาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะผู้ปกครองชั้นใต้ปกครองจนถึงระดับสูงสุดของคณะสงฆ์ลำปาง คือ เป็นเจ้าคณะจังหวัดลำปาง ปัจจุบันได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดลำปาง เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ท่านมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ที่ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการศึกษา เพื่อพระภิกษุ สามเณร ตลอดถึงประชาชนทั่วไป จะได้เข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา นำไปประพฤติ ปฏิบัติ เป็นแบบอย่าง และเผยแผ่พระศาสนาให้ดำรงคงอยู่อย่างถาวร

๔.๓ บทบาทการส่งเสริมการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ)

พระราชธรรมมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ) ใช้บทบาทในฐานะเจ้าคณะปกครองมาเป็นฐานในการส่งเสริมการศึกษาของจังหวัดลำปาง ควบคู่กับงานของคณะสงฆ์ให้ดำเนินการศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีลสมาธิปัญญาการที่ท่านให้ความสำคัญกับการศึกษาตามแนวไตรสิกขานี้ย่อมเป็นผลดีต่อพระภิกษุสามเณรในจังหวัดลำปางทั้งการศึกษาแบบจารีตคือ การศึกษานักธรรมบาลีและการศึกษาสมัยใหม่คือพระปริยัติธรรมแผนกสามัญและการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ผลงานด้านการศึกษาของท่านโดดเด่นมาจากท่านสำเร็จการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมองเห็นแนวทางที่จะพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ลำปาง จึงได้ส่งเสริม สนับสนุนให้วัดที่มีความพร้อมรับภาระจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆตามความสามารถส่งผลดีต่อวงการการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดลำปาง ด้วยเหตุนี้ พระราชธรรมมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ) ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นกรณีพิเศษ เพราะถือว่า การศึกษาเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาด้านอื่นๆ พร้อมกันไปด้วย ท่านได้ส่งเสริม สนับสนุน พระภิกษุ สามเณร ประชาชนทั่วไปให้ได้รับการศึกษา ทั้งในระบบ และนอกระบบ ในระดับมหาวิทยาลัย ได้ให้จัดตั้งห้องเรียนขึ้นที่ วัดบุญวาทย์วิหาร พระอารามหลวง จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นสถานที่ให้การศึกษา พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ ผู้สนใจการศึกษาระดับสูง ปัจจุบันได้ยกวิทยฐานะเป็น วิทยาลัยสงฆ์นครลำปางท่านดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ มินโยบาย การศึกษาต่อเนื่องใน “หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์” หลังจากเรียนจบแล้ว จะได้รับวุฒิการศึกษาเทียบเท่า มัธยมศึกษาปีที่ ๖ สามารถนำไปสมัครเรียนต่อในระดับปริญญาตรีเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนจังหวัดลำปาง และจังหวัดใกล้เคียงได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองและผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบปกติมีปัญหาเรื่องความยากจนและขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาซึ่งเป็นการสงเคราะห์ผู้ที่ขาดโอกาสหรือด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการศึกษา

สรุปการส่งเสริมการศึกษา

การส่งเสริมการศึกษา หมายถึง การสนับสนุน และส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียนทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ พัฒนาความรู้ ความคิด ให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม จนสามารถพัฒนาตน ให้เป็นคนดีที่มีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

๕.บทสรุป

การศึกษางานวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ) ทำให้ทราบว่าท่านให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการศึกษาเพราะถือว่า พระพุทธศาสนา จะสถิตมั่นคง ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ก็ด้วยพุทธบริษัท ที่ได้ศึกษาพระปริยัติสัทธรรม

จัดให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรม และการศึกษาด้านอื่นๆ ที่เหมาะสมอันควร แก่พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ ถือเป็นหน้าที่ ที่สำคัญอย่างหนึ่งของคณะสงฆ์ ที่จัดให้มีการดำเนินการดัง ที่ได้กำหนดไว้ใน กฎมหาเถรสมาคม ตามแนวพุทธศาสนาเรียกว่า “ไตรสิกขา” เป็นกระบวนการมุ่งศึกษาฝึกอบรม และพัฒนามนุษย์ทุกระดับทุกชนชั้น โดยพิจารณาส่วนประกอบทั้ง ๓ ส่วนในตัวของคน คือ ทั้งกาย จิต และปัญญา เพื่อให้รู้จักดำเนินชีวิต และกระทำการกิจต่างๆ เพื่อประโยชน์ ทั้งปัจจุบันและอนาคต ทั้งต่อบุคคลอื่นๆ ตลอดจนสรรพสิ่งต่างๆ เพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน คือ อธิศีลสิกขา ได้แก่ การฝึกฝนอบรมตนทางด้านร่างกายและวาจา หมายถึง ระเบียบวินัย และความประพฤติ อันเป็นความสุจริตทางกาย ทางวาจา ตลอดจนการประกอบอาชีพ สาระของอริสัจ คือ การดำรงตนอยู่ด้วยดี มีชีวิตที่เกื้อกูล ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ตนมีส่วนช่วย สร้างสรรค์รักษาให้อื้ออำนวยแก่การมีชีวิตที่ดีงามร่วมกัน เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการพัฒนาคุณภาพจิตและการเจริญปัญญา เป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องมีผลดี

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาทำให้เห็นความสำคัญการส่งเสริมการศึกษาดังกล่าว มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

๑) ในส่วนของภาครัฐ ควรเร่งดำเนินด้านนโยบายให้มีแผนการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือและดูแลการจัดการศึกษาแบบจารีตคือการศึกษานักธรรมบาลีและการศึกษาสมัยใหม่คือพระปริยัติธรรม แผนกสามัญและการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์อย่างเป็นรูปธรรมให้เหมาะสมเพื่อสนองตอบสนองเป้าหมายการศึกษาแห่งชาติ และเพื่อสร้างศาสนทายาททางพระพุทธศาสนา

๒) ในด้านของคณะสงฆ์ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลีโดยตรง ถือเป็นวาระเร่งด่วนในกำหนดนโยบายประสานงานและการดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาในการจัดการศึกษาโดยการสนับสนุนส่งเสริมดูแลและการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมตามหลักพระธรรมวินัย

๓) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดฝึกอบรม การศึกษาวิจัยการวิเคราะห์นำเสนอข้อมูลในฐานะมหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ไทยตลอด ถึงให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐและคณะสงฆ์เพื่อหาแนวทางพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

๔) ในส่วนของคณะสงฆ์ต้องร่วมแรงร่วมใจในการส่งเสริมการศึกษาและให้โอกาสในการศึกษาต่อ พระภิกษุ สามเณร เพื่อพัฒนาศักยภาพของพระภิกษุสามเณรเหล่านั้นในการแสดงความสามารถที่ได้รับจากการศึกษาให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าใจอย่างถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย

๕) ในส่วนของผู้ที่ปฏิบัติสนองงานคณะสงฆ์ต้องมีการพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พระภิกษุสงฆ์ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา

^๑พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒๗.

^๒พระราชชนทร์ วิสารโท (ไชยเจริญ), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๖, หน้า ๘.

ศักยภาพตนเองในด้านการศึกษาก็คงเป็นส่วนผลักดันให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประสบผลสำเร็จได้อย่างดี

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาบทบาทการส่งเสริมการศึกษาของพระราชธรรมมาลังการ(จันทร์ กตปุญโญ) ผู้วิจัยยังได้พบว่ามีหัวข้อที่น่าสนใจดังนี้

๑) ศึกษาแนวคิดของพระราชธรรมมาลังการ(จันทร์ กตปุญโญ) ที่มีต่อวรรณกรรมพื้นบ้าน (ล้านนา)

๒) ศึกษาบทบาทของพระราชธรรมมาลังการ (จันทร์ กตปุญโญ) ในด้านความกตัญญูกตเวทีตา

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๓๙.

สิน งามประโคน, กระบวนการพัฒนาพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย, (ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัย พุทธศาสตร์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๖ (ฉบับพิเศษ : ๓ ตุลาคม ๒๕๔๑).

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒๗.

พระราชนิพนธ์ วิจารณ์ (ไชยเจริญ), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๖, หน้า ๘.